

TINGHUSET

Ved H. A. RIIS-OLESEN

FRA ARILDS TID havde hvert herred sit ting, som holdtes på et ubeboet sted, ofte ved en høj. Hassing herreds tingsted lå i nærheden af Hassing by, hvor der er to tinghøje. Refs herred kaldes i kong Valdemars jordebog "Refs høg hæreth"; måske er Refshøj det samme som Ashøj, så der i gamle dage både har været offer- og tingsted her.

Men siden flyttedes Refs ting til et mere centralt sted, nemlig til Tinghøj i Ydby sogns sydligste hjørne ved Thyholms vejle. Tingstederne var indrettet således, at der blev lagt 4 bjælker over store kampesten anbragt i en firkant, de såkaldte "tings lokkene", på hvilke fogden, skriveren og de otte retsvidner, "stokkemændene" eller "tinghørerne" sad. Foran fogden og skriveren stod tingbordet eller tingskiven; her lå tingbogen, som førtes af skriveren, og her blev dokumenterne fremlagt. Inden for de fire stokke havde de, som var parter eller vidner i den sag, der i øjeblikket behandledes, deres plads, medens de øvrige tingmænd stod udenfor. Tinget holdtes under åben himmel både sommer og vinter og i al slags vejr, hvad de gamle tingbøger ofte bærer præg af. I senere tider søgte man dog i ondt vejr husly i en af de nærmeste gårde. I Hassing herreds tingbog fra 9. december 1686 hedder det: Tinget formedelst slut og blæst holdtes i Hassing. Og fra 10. marts 1683 i Refs herreds tingbog: Formedelst Guds vejrlig er tinget blevet holden udi Michel Laursens stue udi Sinderup. Tingdagen var i Hassing herred torsdag, i Refs lørdag.

Ved den kgl. forordning af 13. marts 1688, som bestemte, at to eller tre herreder, hvor det belejligt kunde ske, skulle sammenlægges, blev også Hassing og Refs herreder forenede. De hidtil værende herredsfogder, Christen Madsen Blander i Elsted og Mads Mogensen ved Heltborg kirke, blev efter landsdommerens indstilling kasserede, da ingen af dem kunne eragtes at være af den dygtighed og skikke lighed, som dommers embede kræver. Christen Poulsen Holst, forpagter på Tandrup, som fik kgl. bestalling som herredsfoged i Hassing og Refs herreder, flyttede straks efter til Ulstrup og afløstes i begyndelsen af 1689 af sin broder Villads Poulsen Holst, forpagter på Koustrup (død 1704).

Endvidere skulle der ifølge forordningen opføres et tinghus på heden mellem Visby og Grurup og torsdag fremtidig være tingdag. Omkostningerne ved tinghusets opførelse skulle fordeles således, at der af hver tønne hartkorn besat bøndergods så vel som af det ufri adelige gods skulle ydes 2 skilling danske og af hvert hus og boel, som var indberegnet i matriculen, 2 skilling og af hver hel- og halvgård 1 tagkærv. Seks af amtets skønsmænd, tre fra hvert herred, som skulle granske og efterse, hvor tinghuset for hver mands tarv i herrederne bekvemme ligst kunne sættes, fandt, at dette sted var på heden sønden Abildgaards mark ved Lynghøj, nordøst for Etrup.

For de skillinger, der var til rådighed, kunne der selvsagt kun bygges et yderst beskedent paulun for fru Justitia. Tinghuset var 10 fag langt og havde lerklinede vægge og stråtag. Indgangsdøren var delt på tværs i to halvdøre. Indvendig var der 2 værelser, et mindre, hvor

retten holdtes, og et større, hvor tingmændene samledes. Af inventar nævnes kun tingbord og bænke; kakkelovn var der naturligvis ikke. Huset var usolidt, og det blev slet vedligeholdt. I 1694 den 26. april fremstillede sig for retten to synsmænd, der med oprakte fingre og ed efter loven bevidnede, at tinghuset var brøstfældigt og skulde repareres med vinduer, tag, møntørve, leer og "sko" om væggene af leerdigetørve, hvilket de anslog til ca. 16 rigsdaler. Og ved syn i april 1700 befandtes tinghuset ganske brøstfældigt i begge ender og søndre side, hvoraf tømmeret næsten er rådne, væggene nedregnet og en del "af skarnsfolk med gevalt nedstødt", mønningen ganske afblæst, og der manglede 5 vinduer.

Den 2. september mødte amtmandens fuldmægtig, Knud Riber, for retten og på amtmandens vegne fordrede, at herredsfogeden inddrev de tidligere omtalte penge til tinghusets reparation - nemlig 2 skilling af hver tønne hartkorn, og at herredsfogeden udnævnte "en dannemand i hver sogn pengene at indfordre og til hannem lefvere", så tinghuset før vinter bliver forsvarligt repareret derfor.

Der gik dog både vinter og vår, tiden at der blev gjort noget, og imidlertid måtte retten holdes i et hus i Gammelby. Og da man endelig tog fat, blev det kun til lapperier, så huset snart igen blev ubrugeligt. Den 29. maj 1704 fremsatte fire af retten udnævnte synsmænd deres syn således: Tinghuset i sig selv er næsten faldefærdigt, og der skal en grundig reparation til, før det er tjenligt til benyttelse. Desuden bemærkes, at da tinghuset står langt fra byerne og i vild hede, kan der let ske skade derpå af ondt menneske og kreaturer, og opfordrer til, at det flyttes til en by, for at der kan blive tilbørlig opsyn med det.

Efter henstilling fra den ny herredsfoged, Valentin Bayer, resolverede amtmanden den 28. juni: Eftersom tinghuset er således beskaffen, at der ikke kan holdes retter derudi, som skal endelig forfærdiges, og fordi det nu er på et sted, hvor det ikke længere kan stå for blæst og uvejrs skyld, da det ligger på en høj banke, og da det er meget forfaldent, kan det tillades, at det må flyttes noget nærmere til Bedsted by i 4 mands overværelse tillige med herredsfogden selv, men ikke over en fjerdingvej fra det sted, hvor det nu står.

Den 10. juli begav 10 granskingsmænd sig fra tinghuset, som befandtes så slet og ruineret, at ingen ret kunne holdes i det, en fjerdingvej mod Bedsted efter amtmandens ordre, men fandt stedet ubelejligt; sammen med herredsfogeden fandt de det sumptigt og udså sig i stedet en grund på fælligs hede nordvest fra Grurup kirke, vest for Poul Skrædders hus i Grurup - lige øst for præstens vej fra Bedsted til Grurup.

Allerede den 21. august var det ny tinghus såvidt færdigt, at der kunne holdes syn over det, og det befandtes da med Tømmer og ler at være forfærdiget forsvarligt, så det kan holde vand og sne ude, når det med "en læs tag og myntørve bliver forsynet på tækket, og er døre og fire vinduer lovlig med jern og hengsler forfærdiget, så i alt hver mand i herredet til fornøjelse".

Fornøjelsen var dog ikke af lang varighed. Den 7. december det følgende år hedder det: Men der var en slem hinde på bænke af leer og vand, desuden var væggen for bordenden nedfalden, som endnu er tilsyne og står åben; det har regnet meget de forrige dage og nætter, så det så ilde ud derinde. I august 1706 efterlyste herredsfogeden forskellige hængsler, som var blevet stjålet af Onde mennesker. - Efter få års forløb var også det ny tinghus ubrugeligt.

Amtmand Birchenbusch meddeler den 4. februar 1715: Efter som Niels Andersen i Grurup har beklaget sig over, hvor besværligt det falder ham, at der nu i tvende år i hans hus er blevet holdt ret for Hassing herreder, vil jeg

herved på mit embeds vegne tilholde samtlige Grurup sognemænd, som hører under førnævnte herreds ret, at de hver for sig tillader rettens betjente at administrere retten i deres huse 4 dage af måneden, og det på de rette ordinerede tingdage, indtil man kan få oprejst et ret skikket tinghus.

Siden holdtes retten en årrække i Tinggården i Gammelby og derefter i en stue i herredsfoged Laurits Høyers gård, Vestergård i Vis by. "Et ret skikket tinghus" blev først opført i Vestervig 1832 og indviet på kongens fødselsdag den 28. januar 1833.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1953, side 3-7)